

کاسنی

نام‌های دیگر: کاسنی وحشی - کاسنی صحرائی - کاسنی تلخ - کسناج کونه‌یک - آندیو - انطوبیا - امیرون - آجی مارول - هندبی - هندبا - هندبه - چیپوتیائی - شیریش - شکوریه - شکوریا - سیکوریا - سکونا - سرس - سیریس - طرخشقون. Chicoree - Chicory .

مشخصات: گیاهی است از خانواده Compositae ، علفی و پایا. ساقه‌های آن در نوع صحرائی آن کوتاه و به اندازه نیم تا یک متر ولی اگر آن را پرورش دهند به دو متر نیز می‌رسد. برگ‌های آن از یک طرف کرکدار است و بریدگی‌های عمیق دارد. گل‌های آن آبی‌رنگ است. دانه‌های آن فندقه کوچک، دراز و چهاروجهی و رنگ آن خاکستری است. ریشه آن عمودی و ضخیم به ضخامت یک تا سه سانتیمتر و درازی ده تا شصت سانتیمتر است که بیخ گردن ریشه یعنی در محل رویش ساقه خط

اسرار گیاهان دارویی، ص: 821

دایره‌ای شکلی به صورت یقه وجود دارد، رنگ پوسته خارجی ریشه قهوه‌ای و رنگ داخل آن سفید است و شیرابه سفیدرنگی دارد و عصاره یا جوشانده ریشه آن تلخ است. کاسنی بطور وحشی تقریباً در اغلب مناطق ایران می‌روید و در دامنه‌های البرز، راه قزوین رشت، و رشت و لاهیجان، اطراف تهران، ارومیه، فارس، بلوچستان، آبادان و خراسان انتشار دارد و به صورت خودرو در باغها و چمنزارها و لب جویهای آب و در تمام مناطق معتدله دنیا می‌روید.

برگ کاسنی

طبیعت آن: سرد و تر است

ترکیب شیمیایی: آب - پروتئین - مواد چرب - هیدراتهای کربن - کلسیم - فسفر - آهن - سدیم - پتاسیم - تیامین - رایبوفلاوین - نیاسین - گلوکوزید سیکوری‌ئین - ماده رزینی به نام شیکورین. ویتامین‌های A و B₁ و C در آن وجود دارد.

خواص درمانی: 1- بیست و پنج گرم از آن را در یک لیتر آب جوش دم کنید و آب صاف کرده آن را بنوشید. تونیک و محلّ و خنک کننده است، درد کبد و درد معده را تسکین می‌دهد، رفع عطش می‌نماید، قاعده‌آور است، انسداد کیسه صفرا را درمان می‌کند و سنگ کیسه صفرا و سنگ مثانه را از بین می‌برد.

2- آب تازه آن را بگیرید و با سنکجبین مخلوط نموده و بخورید. تب‌های کهنه و مزمن را قطع می‌کند.

3- آن را همراه با ریشه‌اش به اندازه مساوی دم کنید و دو فنجان آب آن را صبح ناشتا بنوشید. یبوست معده را برطرف می‌سازد.

اسرار گیاهان دارویی، ص: 822

4- چهل روز، هر روز یک لیوان آب برگ کاسنی تازه را بگیرید و به تدریج در طول روز بنوشید. زکام در اثر مالاریا را درمان می‌کند، درد قلب را تسکین می‌دهد، تب سه یک یا تب مالت و زردی یا یرقان را درمان می‌کند، گرفتگی‌های کبد و طحال را باز می‌نماید، برای استسقاء گرم و تقویت کبد و تسکین حذت حرارت خون و التهاب معده و پاک کردن مجرای ادرار و کلیه نافع است.

5- اگر تازه آن را با سرکه بخورید. مسکن صفرا است و اسهال‌های صفراوی را متوقف می‌نماید.

6- تازه آن را بکوبید و آبش را بگیرید و بنوشید و تفاله آن را هم مثل حنا ضماد کنید. خارش رحم زن باردار را برطرف می‌سازد.

7- تازه آن را با نمک در دهان بجوید. رفع آب‌ریزش از دهان را می‌کند.

8- اگر آب تازه آن را بگیرید و با سرکه یا دوشاب مخلوط نموده بر چشم بمالید. ورم گرم چشم را درمان می‌کند و اگر تازه آن را بکوبید و پشت چشم ضماد کنید ورم ملتحمه و ورمی که از گرمی باشد و درد چشم را درمان می‌کند.

9- مالیدن برگ آن تنها و یا با سرکه برای سردردهای گرم و صفراوی نافع است.

10- آب تازه آن را بگیرید و با آرد جو خمیر نموده ضماد کنید. برای خفقان و تقویت قلب و تحلیل ورمهای گرم و درد مفاصل گرم و نقرس گرم نافع است.

11- تازه آن را با برگ خرفه تازه مخلوط نموده و بکوبید و مثل حنا چند ساعت بر موضع ضماد نمایید. باد سرخ را درمان می‌کند.

تخم کاسنی

طبیعت آن: سرد و خشک است

ترکیب شیمیایی: در تخم کاسنی مس وجود دارد.

خواص درمانی: 1- هر روز صبح آب جوشانده آن را بنوشید. تب‌بر است، چاک گوشه لب را درمان می‌کند، ناراحتیهای صفراوی و یرقان را برطرف می‌سازد.

اسرار گیاهان دارویی، ص: 823

2- زنانی که به علتی حامله نمی‌شوند. مقدار زیادی از آن را در باغچه منزل و اطراف محل سکونت خود بکارند و گاه‌گاهی دم‌کرده تخم آن را بنوشند نتیجه‌بخش است.

- 3- آن را با رازیانه مساوی بجوشانید و آب آن را بنوشید. اشتها را زیاد می کند.
- 4- اگر دندانهای آسیای شما درد می کند. آن را هم با برگ آن بجوشانید و آبش را در دهان بگیرید درد ساکت می شود.

ریشه کاسنی

طبیعت آن: گرم و خشک است

ترکیب شیمیایی: مس - مواد قندی - تانن - لعاب - رزین - اسانس - پکتین - لاکتوسین - اینتی بین - ارسنیک - گلوکوزید سی کوری ئین.

- خواص درمانی:** 1- بوداده آن را با قهوه سائیده مخلوط کرده بخورید. معده را تقویت می کند.
- 2- پنجاه گرم از آن را بو بدهید بعد در یک لیتر آب جوش دم کنید و روزی دو فنجان آب آن را به نوبت صبح و عصر بنوشید. ترشحات کیسه صفرا را زیاد می کند.
- 3- هر روز 20 تا 30 گرم از آن را خرد کنید و در یک لیتر آب بجوشانید و آب صاف کرده آن را در طول روز بنوشید. ادرار را زیاد می کند، خون را صاف می نماید، برای رفع اخلاط مفید است، سوءهاضمه و کم اشتهایی را برطرف می سازد، تونیک و تب بر است و تب نوبه یا مالاریا را درمان می کند.
- 4- آن را بجوشانید بعد مقداری مستکی در آب صاف کرده آن حل کنید بعد با سکنجبین شیرین نموده هر روز بخورید. ضعف کبد در گرم مزاجها را درمان می کند.